

บทที่ 6

ประเภทความผิด

ความผิดในทางอาญานี้มิใช่จะเป็นประเภทเดียวกันหมด จึงเป็นการยากแก่การวินิจฉัยและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับความผิดอาญาที่เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและทำความเข้าใจ จำเป็นต้องแยกประเภทความผิดที่สำคัญ ๆ ไว้บางประการ ดังนี้

(1) แยกประเภทความผิดในแง่ของกฎหมาย

1. ความผิดที่อาจเห็นได้ในตัวเอง (Mala in Se) เช่น ความผิดฐานฆ่าคน ความผิดฐานชิงทรัพย์ ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ความผิดฐานวางเพลิง ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น ความผิดที่อาจเห็นได้ในตัวเองส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในกฎหมายที่จัดเป็นรูปประมวล (Code) เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติถึงความผิดที่สืบเนื่องจากกฎแห่งศีลธรรม คนทั่วไปย่อมจะรู้ว่าควรจะเป็นความผิดหรือไม่

2. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) มีการกระทำบางเรื่องที่รัฐจำเป็นต้องบังคับการกระทำบางอย่างเพื่อประโยชน์ของรัฐ รัฐจึงต้องบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ซึ่งเรียกว่า "ความผิดที่ต้องห้าม" เช่น พระราชบัญญัติอาวุธปืนพระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พระราชบัญญัติศุลกากร เป็นต้น

(2) แยกประเภทความผิดในแง่การกระทำ ความต่างกันของลักษณะความผิดในแง่การกระทำ อาจแยกได้ดังนี้

1. ความผิดโดยการกระทำ (Act of Commission) หมายถึงความผิดที่ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกายของผู้กระทำความผิดซึ่งอยู่ภายใต้บังคับจิตใจของบุคคล และยังรวมถึงการกระทำในทางงดเว้นด้วย

2. ความผิดโดยการละเว้น (Act of Omission) หมายถึงความผิดอันเกิดจากการไม่ปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวกับการงดเว้นตามมาตรา 59 วรรคท้าย เช่น การที่เจ้าพนักงานละเว้นไม่เรียกเก็บภาษีอากรที่ต้องเสียตามมาตรา 154 เจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติโดยมิชอบซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นตามมาตรา 157

เจ้าพนักงานตามชื่อและที่อยู่เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายแต่ไม่บอกตามมาตรา 367 และไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามมาตรา 368 เห็นผู้อื่นตกอยู่ในอันตรายถึงชีวิตแต่ไม่ช่วยตามมาตรา 374 เจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับเพลิงไหม้แต่ไม่ช่วยตามมาตรา 383 เป็นต้น

(3) แยกประเภทความผิดที่ต้องมีผลปรากฏ และความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ

1. ความผิดที่ต้องมีผลปรากฏ หมายความว่า ความผิดบางประเภทจะต้องมีผลปรากฏจึงเป็นความผิดสำเร็จ หากผลไม่ปรากฏตามที่ผู้กระทำความผิดฐานพยายามเท่านั้น เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายตามมาตรา 288 ถ้าผู้ถูกฆ่าตาย ผู้กระทำความผิดจึงมีความผิดตามมาตรา 288 แต่ถ้าผู้ถูกกระทำไม่ตายตามที่ผู้กระทำความผิด ผู้กระทำจะมีความผิดเพียงพยายามฆ่าคนตายเท่านั้น

2. ความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏ หมายความว่า ความผิดกรณีนี้แม้จะไม่มีผลปรากฏตามที่ผู้กระทำความผิดก็เป็นความผิดสำเร็จได้ เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานตามมาตรา 137 เมื่อแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานได้ทราบข้อความนั้นแล้วก็เป็นการผิดสำเร็จ ไม่ต้องคำนึงถึงว่าเจ้าพนักงานจะเชื่อคำเท็จนั้นหรือไม่ เพียงแต่อาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายเท่านั้นก็พอ เพราะผลของความผิดประเภทนี้เป็นองค์ประกอบของความผิดสำเร็จ กล่าวคือ เป็นผลเพียงที่ได้กระทำการสำเร็จลงตามที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ความผิดไว้

ประโยชน์ที่แยกประเภทความผิดในกรณีนี้ ทำให้การวินิจฉัยว่าการกระทำเป็นความผิดสำเร็จหรือเพียงพยายาม อย่างไรก็ตามก็ตีความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏก็อาจเป็นเพียงพยายามได้เหมือนกัน เช่น ส่งจดหมายแจ้งความเท็จทางไปรษณีย์ จดหมายไปถึงเจ้าพนักงานเปิดออกอ่านแล้ว แต่เจ้าพนักงานไม่เข้าใจถ้อยคำหรือภาษาที่ใช้ในจดหมายนั้น อย่างนี้ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จ แต่ถ้าจดหมายนั้นหายเสียระหว่างทาง เป็นการกระทำไม่ตลอดเพราะผู้กระทำถือเอาการกระทำของบุรุษไปรษณีย์เป็นการกระทำของผู้ส่งจดหมายด้วย จึงมีความผิดเพียงพยายามเท่านั้น ซึ่งถ้าหากได้กระทำไปตลอดแล้วก็เป็นความผิดสำเร็จ ตามตัวอย่างนี้ที่ว่าความผิดที่ไม่ต้องมีผลปรากฏอาจเป็นพยายาม คงมีเฉพาะแต่การ

กระทำไปไม่ตลอดเท่านั้น หากได้กระทำไปตลอดแล้วแม้ไม่บรรลุผลก็เป็นความผิดสำเร็จ⁽²¹⁾

(4) แยกประเภทเป็นความผิดธรรมดา และความผิดซ้ำซ้อน

1. ความผิดธรรมดา เป็นความผิดที่มีอยู่ทั่วไป จะเป็นความผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำหรือละเว้นกระทำก็ได้ และจะเป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำอันเดียวหรือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดลงในขณะที่เดียวกับที่ได้กระทำการนั้นเอง เช่น แดงใช้ไม้ตีศีรษะค่า 1 ที เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำของแดงอันเดียว แดงจึงมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายค่าแล้ว

2. ความผิดซ้ำซ้อน แบ่งออกเป็น⁽²²⁾

- ก. ความผิดต่อเนื่อง
- ข. ความผิดที่ยืดออกไป
- ค. ความผิดเป็นปกติธุระ
- ง. ความผิดซ้ำ

ก. ความผิดต่อเนื่อง เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำอันมีสภาพติดต่อกันเนื่องกันอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เช่น ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ (ป.อ.มาตรา 209) ความผิดฐานมีเงินตราปลอม (ป.อ.มาตรา 244) เป็นต้น ประโยชน์ในการแยกประเภทเป็นความผิดต่อเนื่องนี้จะเกี่ยวกับอายุความในการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดอาญา กล่าวคือความผิดต่อเนื่องนี้จะเริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่การกระทำความผิดได้ยุติลง เช่น ความผิดฐานกักขังตาม ป.อ.มาตรา 310 ตลอดเวลาที่ผู้กระทำความผิดยังกระทำการหน่วงเหนี่ยวกักขังอยู่ ก็ยังเป็นความผิดอยู่ตลอดไป และถ้าผู้กระทำความผิดไม่กระทำหรือเจตนาที่จะสิ้นสุดลงเมื่อใด อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันนั้น

(21) จิตติ ดิงศภัทย์, ศาสตราจารย์.ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 อ่างแล้ว หน้า 21-22.

(22) จิตติ ดิงศภัทย์, ศาสตราจารย์. อ่างแล้ว.

1.5) คดี ตัวอย่างที่เป็นความผิดต่อเนื่อง

1. ความผิดฐานมิได้แปรรูปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ในครอบครอง เป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมาจนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 138/2507)
2. ความผิดฐานเข้าไปยึดถือครอบครองก่อสร้างบุกเบิก แฝงวาง ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยไม่ได้รับอนุญาต ย่อมมีขึ้นตั้งแต่จำเลยเข้ายึดถือครอบครอง และคงมีอยู่ตลอดระยะเวลาที่จำเลยครอบครองที่ดินแปลงนี้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1289/2508)
3. ความผิดฐานขัดคำสั่งเพราะห้ามแล้วยังขึ้นทำอยู่ ยังมีการกระทำเป็นความผิดต่อเนื่อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 38/2472)

ตัวอย่างความผิดไม่ต่อเนื่อง

1. เจ้าพนักงานมีคำสั่งให้ทำอะไรแล้วขัดคำสั่งไม่กระทำหรือละเว้นไม่กระทำ ไม่เป็นความผิดต่อเนื่อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 753/2481)
2. กีดขวางทางหลวงไม่เป็นความผิดต่อเนื่อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 59/2474) แต่ถ้ายังมีการกระทำในการกีดขวางต่อมาอีก ก็ยังเป็นความผิดขึ้นใหม่ทุกคราวที่มีการกระทำนั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 723/2479)
3. ความผิดฐานไม่ต่ออายุทะเบียนประจำตัวคนต่างด้าวไม่เป็นความผิดต่อเนื่อง แต่เป็นความผิดเกิดขึ้นใหม่ทุกปีที่ยังไม่ต่ออายุในทะเบียนนั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 411/2496)
4. ในความผิดฐานรับของโจรนั้นจะเกิดเป็นความผิดขึ้นในขณะที่จำเลยได้รับทรัพย์สินไว้โดยรู้ว่าเป็นของได้มาจากการกระทำผิด ไม่ใช่เป็นความผิดขณะที่ครอบครองทรัพย์สินอยู่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 265/2507)
5. ออกเช็คแล้วไม่มีเงินในบัญชี ธนาคารไม่จ่ายเงิน ไม่ใช่ความผิดต่อเนื่อง เป็นแต่ความผิดนั้นเกิดผลขึ้น ณ ที่อีกแห่งหนึ่งเท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1010/2508)

บ. ความผิดที่ขี้ออกไป⁽²³⁾ ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดธรรมดา ซึ่งตามปกติไม่ต่อเนื่อง แต่ผู้กระทำได้ขี้ออกการกระทำนั้นออกไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ทำให้มีผล เหมือนเป็นความผิดต่อเนื่องโดยที่ยังไม่นับอายุความจนกว่าความผิดนั้นจะสิ้นสุดลง หลักเกณฑ์ แห่งความผิดประเภทนี้ คือ

1. มีการกระทำหลายกรรมโดยผู้กระทำผิดคนเดียวกัน
2. มีการละเมิดกฎหมายในฐานความผิดอันเดียวกัน และมี

จุดประสงค์อันเดียวกันในการกระทำหลายกรรมนั้น

ค. ความผิดเป็นปกติธุระ เป็นความผิดที่ต้องมีการกระทำซ้ำ ๆ กัน ซึ่งเป็นความผิดสำเร็จ ซึ่งแต่ละการกระทำยังไม่เป็นความผิดโดยลำพัง เช่น ความผิด ฐานให้ที่พำนักซ่อนเร้นแก่ผู้ร้ายเป็นปกติธุระตาม ป.อ.มาตรา 214 ความผิดฐานสมาคมกับ หญิงนครโสเภณีเป็นอาจโดยไม่มีปัจจัยดำรงชีพอย่างอื่นปรากฏตาม ป.อ.มาตรา 286(1) การกระทำซ้ำ ๆ กันนี้จะถือว่าที่ครั้งจึงจะเป็นการเพียงพอสำหรับความผิดปกติธุระ อันนี้คง ถือการกระทำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปจึงถือเป็นความผิดเป็นปกติธุระ

ง. ความผิดซ้อน อาจเกิดขึ้นได้หลายประการ⁽²⁴⁾ เช่น

1. การกระทำผิดกรรมเดียว แต่โดยการกระทำหลายอัน เช่น ตีคนคนเดียวคราวเดียวหลายที
2. การกระทำกรรมเดียว แต่ละเมิดกฎหมายหลายบท เช่น แดง ขว้างระเบิดเข้าไปในร้านค้า ถูกคำตาย และบ้านคำพังกินาศหมด

(23) จิตติ ดิงศภัทย์, ศาสตราจารย์. อ้างแล้ว.

(24) จิตติ ดิงศภัทย์, ศาสตราจารย์. อ้างแล้ว.

คนละคนกัน มีเหตุเกิดจากเหตุอันหนึ่งอันเดียว เช่น ฆ้องโง่งตาม
ป.อ.มาตรา 341 มีการแสดงข้อความเท็จ และได้ทรัพย์สินไป ซึ่งการกระทำแต่ละอันไม่เป็น
ความผิด ต่อเมื่อรวมกันเข้าจึงจะเป็นความผิด

4. ความผิดซึ่งเกิดขึ้นเพราะรวมการกระทำแต่ละอัน ซึ่งแต่ละอัน
นั้นเป็นความผิดในตัวเองเข้าด้วยกัน เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์เกิดขึ้นเพราะมีการลัก
ทรัพย์และการทำร้ายร่างกายรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งการลักทรัพย์และการทำร้ายร่างกายนั้น
เป็นความผิดในตัวเองอยู่แล้ว

(5) แยกประเภทความผิดในแง่เจตนา คือ

1. ความผิดที่กระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นความผิดทั่วไป ดังที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา 59 วรรค 1,2

2. ความผิดที่กระทำโดยประมาท ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 59 วรรค 1
และ 4

3. ความผิดที่ไม่ต้องมีเจตนา ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 59 วรรค 1

4. ความผิดนอกเหนือเจตนา ได้แก่ ความผิดที่ผู้กระทำได้กระทำโดย
เจตนา แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นนอกเหนือไปกว่าที่ผู้กระทำเล็งเห็น เช่น ทำร้ายร่างกาย
โดยผู้กระทำมีเจตนากระทำร้ายร่างกาย แต่ไม่เจตนาฆ่า ผลปรากฏว่าผู้ถูกทำร้ายตาย
เพราะการกระทำร้ายนั้น ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 290

5. ความผิดที่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายแห่งเจตนา เช่น เจตนาวางเพลิง
เผาทรัพย์ แต่มิได้มีเจตนาฆ่าคน แต่ผลปรากฏว่าคนตายเพราะวางเพลิงนั้น จะเห็นได้ว่า
ในความผิดประเภทนี้ผู้กระทำมิได้มีเจตนากระทำร้ายร่างกายบุคคล แต่ในการวางเพลิง
โดยเจตนากระทำต่อทรัพย์นั้นเป็นเหตุให้คนตาย ผู้กระทำจึงต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น
ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 224